

Innledning

Michael 2024; 21: Supplement 33; 9–17.
doi:10.5617/michael.11698

Den norske nevro litterære klubb interesserer seg for medisinsk historie, og spesielt for hjerneforskningens og neurologiens historie. I denne utgivelsen er fellesnevneren myter og mytedannelse. Mennesket skaper fortellinger og myter, og samtidig påvirkes menneskene av mytene i samfunnet og i kulturen vi er del av. Har neurologisk sykdom eller biologiske fenomener gitt oppgav til myter? Hvilke myter finner vi i litteratur og kunst hvor hjernen er tema? Kan et neurologisk perspektiv bidra til å avkrefte eller gi ny forståelse av myter?

Myter (fra det gresk *mythos*) er et begrep som gjerne defineres i motsats til *logos*, hvor mytene står i kontrast til det vi i moderne samfunn oppfatter som fakta, kunnskap og viten (1). Myter kan være virksomme gjennom å prege måten vi oppfatter virkeligheten på. Myter kjennetegnes ved at de ofte fremstår som selvinnlysende. Fortellingene om fortidens greske guder gjør eksempelvis krav på gyldighet uten henvisning til noe det er mulig å etterprøve.

Sosialantropologen Fredrik Barth (1928–2016) mente at myter finnes i alle samfunn. Han omtaler myter som «sakrale historier om tingenes opphav eller egentlige vesen» (2). Men myter, mente han, er ikke bare beretninger om hvordan noe er blitt til, men kan også ha en funksjon som «statutter» eller begrunnelser for hvordan ting bør forholde seg i nåtiden og i fremtiden.

Roland Barthes (1915–1980) var en fransk litteraturforsker som studerte myter og mytedannelse eller «mytologier» i moderne samfunn (3). Myter var for Barthes yringer i form av fortellinger, men også fotografier, malerier, riter eller ting, som i en gitt sammenheng ble gjenstand for fortolkning og ble gitt en bestemt betydning. Hans ambisjon var, gjennom en kritisk og analytisk tilnærming, å stille spørsmål ved mytene og det han oppfattet som «falske selvfølgeligheter» eller fordommer vi tar for gitt.

Hva er myte? Hva er fakta? Dette er spørsmål vi kan stille oss i møte med påstander og oppfatninger av hvordan noe forholder seg. Noen ganger kan vi benytte eksperimentelle metoder for å avklare fakta, slik vi ser fremstilt i det australske TV-underholdningsprogrammet *MythBusters*. Andre ganger er det ikke like enkelt å avklare hva som er myter og fakta, og noen ganger kan også resultater av vitenskapelige undersøkelser bidra til å etablere nye myter.

Finnes det medisinske myter?

Medisinen, men også samfunnet og kunsten, kan bidra til å skape det vi kan kalle «medisinske myter». En medisinsk myte kan være en oppfatning av hvordan sykdom oppstår eller hva som er virksom behandling. Brean har pekt på at medisinske myter kan leve side om side med annen vitenskapelig basert kunnskap og kan være seiglivet: «Det er fascinerende at vår moderne høyteknologiske medisinske verden også er en verden av udokumenterte myter og tradisjoner» (4). Nylenna har argumentert for verdien av at vi har en kritisk tilnærming til medisinske myter, som han betegner som «udokumenterte eller avkreftede utsagn om medisinske emner» (5).

Det ligger til menneskes natur og hjerne å søke å etablere orden, sammenheng og mening. Myter og antakelser om hvordan noe forholder seg kan lett oppstå der vi mangler kunnskap (6). I en vitenskapelig sammenheng kan slike antakelser betegnes som teori eller hypoteser. Vitenskapsteoretikeren Karl Popper (1902–1994) mente at vitenskapen, i en viss forstand, vokser frem av myter (1), ved at antakelser og oppfatninger gjennom vitenskapelige metoder blir gjenstand for forsøk på å avkrefte at de er riktige. Medisinen har gjennom historien utviklet seg fra å være en disiplin som var basert på enkle observasjoner, dogmer og myter til å basere seg på vitenskapelige metoder, eksperimenter og etterprøvbare kunnskaper (7).

Et historisk eksempel på at medisinen har gitt oppgav til det vi i vår tid vil kalle en myte er humoralpatologien (av latin *humor* som betyr væske), læren om de fire kroppsvæskene (8). I antikkens verden la man til grunn at alle ting var skapt av de fire grunnelementene ild, jord, luft og vann. I menneskekroppen var disse representert gjennom ulike organer og væsker; leveren (gul galle), milten (svart galle), hjertet (blod) og hjernen (slim). En ubalanse mellom væskene, eller for mye eller for lite av én væske, kunne forårsake sykdom. Årelating er et eksempel på en medisinsk praksis som var begrunnet i en oppfatning om at likevekten ved enkelte tilstander kunne gjenopprettes ved å tappe blod (9).

Humoralpatologien er blitt brukt til å karakterisere personer ut fra en antakelse om at hvis man ikke var «temperert» (dvs. ikke var i likevekt eller hadde riktig blanding av væsker), ville dette prege personens atferd og karak-

tertrekk. Oppfarende mennesker ble kalt «kolerikere» (av gresk *kole*, gul galle), depressive mennesker «melankolikere» (av gresk *melanchole*, svart galle), oppstemte mennesker «sangvinikere» (av latin *sanguis*, blod) og trege mennesker «flegmatikere» (av gresk *flegma*, slim) (10). Melankoli er et eksempel på et begrep vi har med oss inn i moderne tid, samtidig som begrepet har fått en ny og annen betydning enn det opprinnelig hadde.

Humoralpatologien ble utfordret av nye observasjoner og teorier, men preget vestlig medisinsk tenkning og praksis fra antikken og til slutten av 1800-tallet. Da William Harvey (1578–1657) påviste hjertets pumpefunksjon og beskrev blodomløpet i *Exercitatio anatomica de motu cordis et sanguinis in animalibus* (1628), rokket dette ved humoralpatologiens gyldighet. Med fremveksten av den cellulære sykdomslæren fra midten av 1850-tallet, hvor Rudolf Ludwig Karl Virchow (1821–1902) var en pioner, ble humoralpatologien lagt til side til fordel for et nytt biomedisinsk paradigme (8). Hva er det vi i dag mener er selvinnytt og som man om noen generasjoner kanskje vil karakterisere som en medisinsk myte?

Denne boken er ikke ment å være en «myteknuser», men presenterer smakebiter på sammenhenger mellom hjernesykdom, kunst, kultur – og myter. Kapitlene omhandler eksempler fra nevrologiens historie, men diskuterer også forfatterskap, litterære verk og kunstverk i et nevrologisk perspektiv. Noen av bidragene har et analytisk og kritisk perspektiv og diskuterer hvordan hjernesykdom og nevrologiske symptomer kan ha gitt opphav til myter og vært inspirasjon for litteratur eller kunst. Som nevrologer både med historisk interesse og interesse for kunst og kultur, synes vi slike sammenhenger er spennende (11–15).

Kan nevrologisk sykdom gi oppgav til myter?

Så vel leger som forfattere, kunstnere og intellektuelle lot seg inspirere av verdens første professor i nevrologi, Jean Martin Charcot (1825–1893), som var sjef for Paris-sykehuset Salpêtrières avdeling for hysteri og epilepsi. Are Brean forteller i sitt kapittel om hvordan hysteri og epilepsi ble *a la mode* i Paris' folkelige kulturliv (16). Ved Paris' mange kabaretsener kom det fra 1870-tallet en bølge av såkalte *gommeuses épileptiques*. Det var sangere, som regel kvinnelige, som etterlignet hysteriske og epileptiske anfall mens de sang. Dansestilen var klart påvirket av hysteriske og epileptiske anfall artistene hadde observert på sykehuset, eller under Charcots åpne tirsdagsforelesninger.

Ut av kroppen-opplevelser kalles i en faglig sammenheng et autoskopisk fenomen. Jeanette Koht tar i sitt kapittel for seg slike opplevelser, både med pasienthistorier og eksempler på hvordan slike fenomener har blitt brukt i skjønnlitteraturen, for eksempel av Fjodor Dostojevskij (1821–1881) (17).

Vikinghøvdingen Ivar Benløse ledet en stor hær og klarte å erobre store deler av de britiske øyer til tross for betydelige funksjonsnedsettelse. Mange myter har vært knyttet til hans historie, men lite er kjent om de helseplagene han faktisk hadde. Tiina Rekand diskuterer litteraturen og presenterer nye teorier om Ivar Benløses medisinske tilstand (18).

Friedrich Nietzsches (1844–1900) helseproblemer og mulige nevrologiske sykdommer har i over hundre år vært analysert og tolket av både historikere, filosofer og medisinerer. Ulike fag og tradisjoner kan nærme seg spørsmål om hjernesykdom og kreativitet med ulike holdninger og fortolkningsperspektiver. Lasse Pihlstrøm skriver om hvordan dette har bidratt til å gjøre Nietzsche til en myteomspunnet figur (19)

Nevrologisk sykdom i religiøse skrifter belyses i to bidrag av Ragnar Stien, der han diskuterer hvordan anfallslidelser kan ha hatt betydning både for islams opprinnelse (20) og kristendommens utbredelse (21).

Erik Sætre skriver om den lovende unge kunstmaleren Carl Halfdan Schilling (1835–1907). Han skiftet brått både livsretning og personlighet, og står i dag for tur til å bli Norges eneste katolske helgen i moderne tid. Kan det bak hans usedvanlige livshistorie finnes en sjelden nevrologisk tilstand? (22).

Hvilke myter om hjernen finner vi i litteratur og kunst?

Dr. Jonas Fjeld går igjen som helten i en serie kriminalromaner skrevet av Øvre Richter Frich (1872–1945). *Hammerslaget* (1917) står i en særstilling og blir ofte kalt den norske nevrologiske kriminalromanen på grunn av sin tematiske tilknytning til hjernen, hjernens funksjon og følgene av hjerneskadene. Men de andre bøkene i Jonas Fjeld-serien har også nevrologiske og medisinske motiver. Jan Frich har gått grundig gjennom serien i et kapittel i denne utgivelsen (23). Han presenterer oss for forfatteren og forteller om hva de forskjellige bøkene formidler, inkludert også kontroversielle temaer som mulige rasistiske og diskriminerende holdninger hos forfatteren og hans litterære hovedperson.

Lewis Carroll (pseudonym for Charles Lutwidge Dodgson (1832–1898)) var en engelsk forfatter, matematiker og fotograf, som er mest kjent for sitt verk *Alice i Vidunderland* (1865). Marton König diskuterer om Carroll kan ha vært plaget av nevrologiske tilstander, for eksempel migrene med aura eller epilepsi som har sitt utgangspunkt i hjernens temporallapp (tinninglappen), som har bidratt til de levende visjonene, endrede sanseinntrykk og vrangforestillinger som er så vakkert fremstilt under Alices reise (24).

Christian Skredsvigs (1854–1924) maleri *Menneskesønnen* (1891) kan oppfattes som en idyllisk forsamling mennesker på et norsk gårdstun. Men Bjørnar Hassel og Erik Sætre har sett nærmere både på historien bak bildet og skikkelsene som er malt (25). De presenterer her en helt ny teori på

hvordan bildet kan tolkes på en langt mer dramatisk måte. Og i et ledsagende kapittel beskriver de hvordan den samme bakgrunnshistorien også kan forklare motivvalget i to andre av Skredsvigs malerier (26).

Cormac McCarthy (1933–2023) regnes som en av vår tids mest betydelige forfattere. I flere av bøkene spiller hovedpersonenes drømmer og våkne visjoner en vesentlig rolle. Disse har ofte et mytisk preg, men er alltid ordløse. McCarthy var opptatt av det nevrobiologiske grunnlaget for språkets begrensninger. Trygve Holmøy diskuterer hvordan denne forståelsen kommer til uttrykk i forfatterskapet (27).

Jon Fosse (f. 1959) ble tildelt nobelprisen i litteratur i 2023 for «nyskapende dramatik och prosa som ger röst åt det osägbara». Jan Frich viser, med henvisning til skuespillet *Barnet*, hvordan det tause trer frem i Fosses diktning (28).

Myter om overnaturlige krefter danner grunnlaget for fenomenet parapsykologi. Dikteren André Bjerke (1918–1985) ble etter hvert svært opptatt av det overnaturlige, men virket overbevist om at utenomsanselige fenomener hadde en rasjonell forklaring. Likevel ville han ha frihet til å dikte rundt mytene ved slike fenomener, skriver Vidar Gundersen (29).

Kan nevrologien bidra til å avkrefte eller gi ny forståelse av myter?

Muggsoppen meldrøye, som infiserer en rekke kornarter, men særlig rug, produserer meget virksomme kjemiske stoffer slik som ergotamin. Dette stoffet kan påvirke hjernen ved at overføringen av impulser mellom nervecellene blir forstyrret. Spesielt den hallusinogene effekten kan ha gitt opphav til myter og religiøse opplevelser. Ragnar Stien diskuterer om historien kan ha blitt påvirket av meldrøyens forunderlige effekter på hjernen (30).

På 1950- og 60-tallet begynte ryktene å gå om at overlege Carl Wilhelm Sem-Jacobsen (1912–1991) på Gaustad sykehus eksperimenterte på pasienter for å styre hjernen og adferden – forsøk på såkalt «mind control». Espen Dietrichs har studert saken og konkluderer med at dette var en myte som kan ha forsinket utviklingen av visse typer medisinske behandling med flere tiår. Mytene om Sem-Jacobsens arbeid skremte andre leger fra å videreføre og videreutvikle hans nye metoder, for eksempel dyp hjernestimulering ved Parkinsons sykdom (31). Dietrichs dokumenterer hvordan Sem-Jacobsen var en pioner og bidro til å prøve ut måling av hjerneaktiviteten ved EEG-registreringer på månen og at Neil Armstrong (1930–2012) hadde på seg slikt utstyr da han som første menneske satte sin fot på månen (32).

Øivind Torkildsen forklarer det nevrologiske grunnlaget for delirium tremens med henvisning til beskrivelser av tilstanden hos i bøker av forfatterne Jens Bjørneboe (1920–1976) og Jon Fosse (f. 1959) (33).

Hva er ondskap? Hvordan er mennesker i stand til å utøve ren ondskap, og er problemet da mangel på følelser eller mangel på rasjonalitet? Moderne nevrobiologisk forståelse kan hjelpe til med å forklare en del, men ikke alle myter og oppfatninger om ondskapens natur. Dette skriver Bernt Engelsen om (34).

Arnulf Hestnes har tatt utgangspunkt i norske folkeeventyr og bitt seg merke både i trollenes kroppslige særtrekk og deres væremåte (35). Han stiller spørsmål ved om eventyrfortellernes beskrivelse av troll kan ha vært inspirert av mennesker med hypofysesykdom og hormonforstyrrelser.

Kan middelalderens store visjonsdikt *Draumkvedet* være sprunget ut av en nevrologisk sykdomstilstand, det såkalte Kleine-Levin syndrom? Dette spør Nils Olav Aanonsen seg. Svaret er ikke entydig, men diktet og alt det har inspirert til, står der i all sin prakt selv om det tas ut av en mystisk religiøs og nasjonalromantisk ramme (36).

Hvor mye hjerne trenger man? Dette spør Sverre Myren om, i et kapittel der han gjennomgår ulike myter og historier som handler om å mangle deler av – eller hele – hjernen (37).

Er det sant at reflekshammeren opprinnelig ikke ble laget til nevrologisk og medisinsk bruk? Dette spør Espen Dietrichs om i ett av sine kapitler (38). Han konkluderer med at slike hammere egentlig ble utviklet til å teste innholdet i vin- og ølfat, samt til å undersøke forekomsten av hjerneparasitter hos husdyr i Alpene.

Wolfgang Amadeus Mozart (1756–1791) er en av de mest betydningsfulle komponistene i musikkhistorien. I 1993 ble det publisert en vitenskapelig artikkel i det anerkjente tidsskriftet *Nature*, som fant at en av komposisjonene hans, sonate for to piano i D-dur (K448) kunne forbedre resultatene på romlige intelligens tester (39). Dette medførte betydelig oppmerksomhet. Den påståtte effekten av musikken på intelligens ble kalt Mozart-effekten. Senere forskning har vist at dette er en moderne myte, viser Øivind Torkildsen (40).

Bernt Engelsen diskuterer underlige symptomer kan oppstå ved epileptiske anfall: Kan hjernen ta livet av oss og lure oss til å tro at vi er døde? (41).

Bjørnar Hassel har bitt seg merke i Petter Dass' (1647–1707) omtale av samenes trolldom, gann og sjelereiser i *Nordlands Trompet* (1739), og han spør om Petter Dass viderefremidlet myter, eller om han faktisk hadde vært vitne til mye av det han skriver om (42). Bjørnar Hassel tar også for seg gann i et annet kapittel. Der forteller han om Hrut og Unn i *Njåls saga* og kommer med teorier om hva slags gann Hruts tidligere elskerinne dronning Gunnhild hadde skutt over parets (43).

Petter Strømme omtaler en spesiell epidemi av lammelser som brøt ut i USA i begynnelsen av 1930-tallet, og diskuterer årsakene til de varige lam-

melsene som ble knyttet til inntak av Jamaican Ginger («Jake»), et medisinalt sirupsaktig preparat (44). Lasse Pihlstrøm spør: Er det en myte at The Beatles indirekte bidro til utviklingen av CT-maskinen? (45).

Avslutning

Utvalget av tekster og eksempler i denne utgivelsen gjenspeiler temaer som har engasjert hver enkelt forfatter. Målet har ikke vært å lage en fullstendig oversikt over mulige sammenhenger mellom hjernen, neurologi, kunst, kultur og myter. Utgivelsen viser at medisinske myter finnes, men også at neurologisk sykdom kan gi oppgav til myter. Bidragene vitner om at vi finner myter om hjernen i litteratur og kunst, men også at neurologien kan bidra til å avkrefte eller gi ny forståelse av myter.

Vi lever i en tid hvor informasjon er blitt mer tilgjengelig enn noen gang tidligere i historien, men samtidig presenteres vi også for store mengder falsk informasjon, udokumenterte påstander og myter. En kritisk og spørrende holdning til hvordan ting forholder seg – til forholdet mellom myter og fakta – mener vi er viktig. Vi håper denne boken kan å gi gode leseropplevelser, men også bidra til å dyrke en analytisk og kritisk tilnærming til medisinske myter – og andre myter.

Litteratur

1. Segal RA. *Myth: a very short introduction*. Oxford: Oxford University Press, 2015.
2. Barth F. I stedet for myter: sosialantropologiske perspektiver på myter i andre samfunn, og våre alternativer. *Samtiden* 1984; nr. 5: 2–5. <https://bora.uib.no/bora-xmlui/handle/1956/4239> (lest 8.7.2024).
3. Barthes R. *Mytologier*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 1991.
4. Brean A. Myteknuserne. *Tidsskrift for Den norske legeförening* 2014; 134: 1633. <https://tidsskriftet.no/2014/09/fra-redaktoren/myteknuserne> (lest 8.7.2024).
5. Nylenna M. Medisinske myter. *Michael* 2016;13: 198–209. <https://www.michaeljournal.no/article/2016/09/Medisinske-myter> (lest 8.7.2024).
6. Frich JC. Magiske tall – trolldom og risiko som forklaring på sykdom og død. *Tidsskrift for Den norske legeförening* 2002; 122: 2904–2907. <https://tidsskriftet.no/2002/12/kronikk/magiske-tall-trolldom-og-risiko-som-forklaring-pa-sykdom-og-dod> (lest 8.7.2024).
7. Bernhard C. *An introduction to the study of experimental medicine* [org. 1865]. New York: Dover Publications, 1957.
8. Carstens S. Humoralpatologisk medisin. *Michael* 2014; 11: 101–112. <https://www.michaeljournal.no/article/2014/03/Humoralpatologisk-medisin> (lest 8.7.2024).
9. Ulvik RJ. Årelating som medisinsk behandling i 2500 år. *Tidsskrift for Den norske legeförening* 1999; 119: 2487–2491.
10. Holck P. Humoralpatologi. Store norske leksikon: <https://snl.no/humoralpatologi> (lest 11.5.2024).

11. Dietrichs E, Stien R, red. *Hjernen og kunsten*, 2. utg. Oslo: Ortiz forlag, 2005. <https://www.nb.no/items/8ea2db3267542cd5cd30d6f14b087f5a?page=0> (lest 7.8.2024).
12. Dietrichs E, Stien R, red. *Hjernen og kulturen*. Oslo: Koloritt forlag, 2006. https://www.nb.no/items/URN:NBN:no-nb_digibok_2020072707084 (lest 7.8.2024).
13. Dietrichs E, Stien R, red. *The brain and the arts*. Oslo: Koloritt forlag, 2008.
14. Stien R, Aarli JA. *Hjernens leger – historien om de første norske neurologene*. Oslo: Den norske nevrologiske forening, 2012. https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2018041748557 (lest 8.7.2024).
15. Frich JC, Brean A, Dietrichs E, red. Hjernen og historien. *Michael* 2018; 15 (Supplement 22): 1–144. <https://www.michaeljournal.no/journal/1000/22>
16. Brean A. De «epileptiske» sangerne i belle époque Paris. *Michael* 2024; 21 (supplement 33): 18–27.
17. Koht J. Autoskopiske fenomener – ut av kroppen-opplevelser. *Michael* 2024; 21 (supplement 33): 28–35.
18. Rekand T. Viking Ivar Benløses mytiske sykdom. *Michael* 2024; 21 (Supplement 33): 36–41.
19. Pihlstrøm L. Friedrich Nietzsche – kreativitet, kollaps og kontrovers. *Michael* 2024; 21 (Supplement 33): 42–50.
20. Stien R. Islams nevrologiske røtter. *Michael* 2024; 21 (Supplement 33): 51–53.
21. Stien R. Kan kristendommen takke en nevrologisk sykdom for sin utbredelse? *Michael* 2024; 21 (Supplement 33): 54–55.
22. Sætre E. Carl Halfdan Schilling – maleren som skiftet yrke. *Michael* 2024; 21 (Supplement 33): 56–64.
23. Frich JC. Medisinske tema og myter i Jonas Fjeld-serien. *Michael* 2024; 21 (Supplement 33): 65–82.
24. König M. Vidunderlige vrangforestillinger og myten om eventyrlandet. *Michael* 2024; 21 (Supplement 33): 83–92.
25. Hassel B, Sætre E. Drap og kognitiv dissonans i Nasjonalmuseet. *Michael* 2024; 21 (Supplement 33): 93–101.
26. Hassel B, Sætre E. Sommernatt i Nordmarken? *Michael* 2024; 21 (Supplement 33): 101–104.
27. Holmøy T. Cormac McCarthy – nevrobiologi i grenseland. *Michael* 2024; 21: Supplement 33: 105–115.
28. Frich JC. Det tause språket. *Michael* 2024; 21 (Supplement 33): 116–118.
29. Gundersen V. Myter i André Bjerkes diktning. *Michael* 2024; 21: Supplement 33: 119–125.
30. Stien R. Soppen bak legendene. *Michael* 2024; 21 (Supplement 33): 126–133.
31. Dietrichs E. Drev CIA hemmelige eksperimenter med hjernekontroll i Oslo? *Michael* 2024; 21 (supplement 33): 134–145.
32. Dietrichs E. Kan man gjøre nevrofysiologi på månen? *Michael* 2024; 21 (Supplement 33): 146–148.
33. Torkildsen Ø. Delirium tremens hos Jens Bjørneboe og Jon Fosse. *Michael* 2024; 21 (Supplement 33): 149–151.

34. Engelsen BA. Hjernen og ondskap – fra Platon til empatiens neurobiologi. *Michael* 2024; 21 (Supplement 33): 152–161.
35. Hestnes A. Om trollene og hypofysen. *Michael* 2024; 21 (Supplement 33): 162–165.
36. Aanonsen NO. Draumkvedet i nevrologisk lys. *Michael* 2024; 21 (Supplement 33): 166–170.
37. Myren S. Hvor mye hjerne trenger man? *Michael* 2024; 21 (Supplement 33): 171–175.
38. Dietrichs E. Reflekser, vin på fat, sauebønder – og nevrologer som slåss. *Michael* 2024; 21: Supplement 33: 176–178.
39. Rauscher FH, Shaw GL, Ky NK. Music and spatial task performance. *Nature* 1993; 365: 611. doi: <https://doi.org/10.1038/365611a0>
40. Torkildsen Ø. Mozart-effekten – myte eller realitet? *Michael* 2024; 21 (Supplement 33): 179–186.
41. Engelsen BA. Hjertestans og innbilt død som hjernesymptomer? *Michael* 2024; 21 (Supplement 33): 187–188.
42. Hassel B. Sjelereiser og åndskamp – Petter Dass og noaiden. *Michael* 2024; 21 (Supplement 33): 189–197.
43. Hassel B. Skjebnefullt gann frå forsmådd droning. *Michael* 2024; 21 (Supplement 33): 198–200.
44. Strømme P. Jake leg blues og historien om en nevrologisk sykdom. *Michael* 2024; 21 (Supplement 33): 201–209.
45. Pihlstrøm L. Hva betød *The Beatles* for diagnostikk av hjernesykdom? *Michael* 2024; 21 (Supplement 33): 210–212.

Jan C. Frich

jan.frich@medisin.uio.no

Institutt for helse og samfunn, Universitetet i Oslo

Jan C. Frich er spesialist i nevrologi og professor ved Universitetet i Oslo.

Espen Dietrichs

espen.dietrichs@medisin.uio.no

Neurologisk avdeling, Oslo universitetssykehus og Universitetet i Oslo

Espen Dietrichs er overlege ved Neurologisk avdeling, Oslo universitetssykehus og professor i nevrologi ved Universitetet i Oslo.

Are Brean

are.brean@tidsskriftet.no

Tidsskrift for Den norske legeforening

Are Brean er sjefredaktør i Tidsskrift for Den norske legeforening, spesialist i nevrologi og førsteamanuensis ved Norges Musikkhøgskole.